

Erik Hochheimer

oud-huisarts, o.a. bij Artsen
Zonder Grenzen en Dokters van
de Wereld

Sitsi Toonders

arts, Dokters van de Wereld

Floor Goekoop

arts, Dokters van de Wereld

Annette Hoogerbrugge

verloskundige, Dokters van
de Wereld

HUISARTSEN ZIJN VAAK ONBEKEND MET DE MOGELIJKHEDEN

Ook patiënt zonder papieren heeft recht op zorg

Mensen die ongedocumenteerd in Nederland verblijven, hebben recht op de meeste vormen van zorg. Zorgverleners voelen vaak ten onrechte koudwater-vrees.

- 'Goedemiddag, heeft u plaats voor nieuwe patiënten?'

- 'Jazeker.'

- 'Het gaat om een ongedocumenteerde patiënt.'

- 'Nee, daar hebben wij helaas geen plek voor.'

In Amsterdam, maar niet alleen daar, is het moeilijk om huisartsenpraktijken te vinden die patiënten willen behandelen die ongedocumenteerd – en dus onverzekerd – zijn. Dit kan onwelwillendheid zijn van de huisarts of doktersassistent, maar vaak is het ook onbekendheid met de regels en de mogelijkheden.

Iedere patiënt in Nederland heeft wettelijk recht op huisartsenzorg en de huisarts kan de kosten hiervan via het Centraal Administratiekantoor (CAK) eenvoudig declareren. Op papier is dit prima geregeld, in de praktijk zijn de drempels vaak te hoog. Daarom leggen we de huidige situatie en de mogelijkheden uit om huisartsen te motiveren om ongedocumenteerde patiënten te behandelen zoals andere patiënten. Samen kunnen we deze zorg waarborgen en hoeft niemand onnodig uitgesloten te worden van medische zorg.

EEN VLUCHTELING UIT AFGHANISTAN

Op het mobiele spreekuur van de hulporganisatie Dokters van de Wereld in Amsterdam komt een 24-jarige man. Hij wordt gezien door vrijwilliger en oud-huisarts Erik.

Sinds drie maanden heeft de man toenemende klachten in beide handen, rechts meer dan links: tintelingen, pijn en fors krachtverlies. Een carpaletunnelsyndroom is niet moeilijk te diagnosticeren.

De man is gevlucht uit Afghanistan nadat zijn oom is gearresteerd en gemarteld. In Hongarije heeft hij asiel aangevraagd, dat vlot is afgewezen. Dat maakt hem, nu hij in Nederland asiel wil aanvragen, een

zogeheten 'Dublin-claimant'. Volgens het verdrag van Dublin is het land waar de asielzoeker het Schengen-gebied binnenkomt verantwoordelijk voor de asielaanvraag. De Dublin-verordening moet voorkomen dat een asielzoeker in meerdere landen asiel aanvraagt. Omdat er grote verschillen bestaan tussen de procedures en behandeling van vluchtelingen in verschillende EU-landen – Italië en Griekenland zijn beruchte voorbeelden – proberen mensen het na een afwijzing vaak elders. Je kunt echter pas na achttien maanden in een ander land een asielprocedure starten. Daarom verblijft deze man uit Afghanistan bij familie totdat hij,

inmiddels over acht maanden, opnieuw een procedure kan starten in Nederland. Sinds drie weken zoekt hij hulp voor zijn klachten. De huisarts van zijn gastfamilie wil hem niet zien. De familie heeft geprobeerd een afspraak te maken bij hun huisarts, maar de assistente houdt dit af. Pogingen om bij andere huisartsen in de buurt af te spreken stranden. Hij is naar de Eerste Hulp van het ziekenhuis geweest, maar daar moet hij een hoog bedrag betalen om gezien te worden. Een tweede ziekenhuis stuurt hem terug naar het eerste ziekenhuis. Uiteindelijk komt hij naar het spreekuur van Dokters van de Wereld.

Enkele telefoontjes lossen het probleem op. Ik vraag de receptioniste van het eerste ziekenhuis of ze een contract hebben met het CAK. De receptioniste heeft geen idee wat dit is. Ik vraag om doorverbonden te worden met de debiteurenadministratie. Daar zegt men: 'Jazeker, dat hebben we, dat moet de balie toch eigenlijk weten.' Ik leg uit dat de huisarts een verwijsbrief moet schrijven met vermelding 'CAK' en het land van herkomst. Een tweede telefoontje naar de huisarts van de gastfamilie – als oud-huisarts weet ik hoe ik langs een assistente kom – lost het probleem eenvoudig op.

Ongedocumenteerd

Ongedocumenteerde patiënten, ook 'onverzekerbare vreemdelingen' genoemd, zijn patiënten die geen EU-burger zijn, geen verblijfsvergunning hebben in Nederland en momenteel niet via een asielzoekerscentrum een verzekering hebben voor medische zorg.

Er zijn verschillende redenen waarom mensen ongedocumenteerd zijn: iemand kan bijvoorbeeld nog geen asielprocedure starten of er is al een uitspraak geweest maar de afgewezenen kan of wil niet terug naar de plaats van herkomst. Bijvoorbeeld vanwege angst voor vervolging of onderdrukking, om medische redenen, uit schaamte, vanwege familie in Nederland of om andere redenen. Veel ongedocumenteerden leiden door hun kwetsbare situatie een onzeker bestaan. Een deel van hen

Veel ongedocumenteerden leiden een onzeker bestaan

heeft dierbaren verloren en heeft klachten gerelateerd aan oorlogstrauma's of trauma's opgelopen tijdens de vlucht.

Medisch noodzakelijk

Volgens de wet hebben mensen die niet rechtmatig in Nederland verblijven geen recht op overheidsvoorzieningen en uitkeringen. Maar voor bijvoorbeeld onderwijs

voor kinderen en medisch noodzakelijke zorg worden uitzonderingen gemaakt. 'Medisch noodzakelijke zorg' moet niet worden verward met 'spoedeisende zorg'. Het rapport 'Arts en vreemdeling' (2007) formuleert het als volgt: 'artsen bieden passende en verantwoorde zorg door dezelfde richtlijnen, protocollen, standaarden en gedragsregels van de medische beroepsorganisaties te gebruiken als bij de reguliere zorg'. De KNMG-gedragsregels veroorzaken het zo: 'artsen geven iedereen noodzakelijke medische zorg volgens de professionele standaard'. De overheid waarborgt dit recht door een vergoeding aan de arts te bieden voor de gemaakte kosten. Het Centraal Administratiekantoor vergoedt de kosten van medische zorg die in Nederland onder de basisverzekering vallen, dus alle eerstelijnszorg, bepaalde tweedelijnszorg

Het zit in ons takenpakket. Kom op!

en sommige paramedische zorg. Zorg die daarbuiten valt, zoals tandheelkundige zorg aan volwassenen, wordt niet vergoed. Als arts vraagt u de patiënt of hij in staat is (een deel van) de kosten te betalen. Zo niet, dan kan een declaratie bij het CAK worden ingediend. Dat vereist natuurlijk wel dat medische zorgverleners en andere medewerkers in de zorg op de hoogte zijn van deze mogelijkheden.

Declareren

Op de website van het Centraal Administratiekantoor (CAK) staat een duidelijke uitleg over de declaratieregeling voor huisartsen en een overzicht van de apotheken en ziekenhuizen waarnaar een huisarts ongedocumenteerde patiënten kan verwijzen. U vindt hier ook informatie voor tandartsen, ziekenhuizen, apotheken, ggz-instellingen, paramedici en leveranciers van hulpmiddelen. Het declaratieformulier voor huisartsen dat via de website is te openen, is eenvoudig in gebruik (hetcak.nl/zakelijk/regelingen/onverzekerbare-vreemdelingen).

U verstuurt de declaratie en binnen enkele weken staat de vergoeding op uw rekening.

De belangrijkste punten zijn:

Alle huisartsen kunnen een beroep doen op de regeling onverzekerbare vreemdelingen. Het CAK vergoedt dan maximaal 80 procent van de oninbare vordering. Voor een consult mag u het passanten-tarief hanteren. Bij zwangerschap en bevalling bedraagt de vergoeding 100 procent van de oninbare vordering.

De huisarts kan een onverzekerbare vreemdeling voor geneesmiddelen en ziekenhuiszorg doorverwijzen naar apotheken en ziekenhuizen waarmee het

CAK een contract heeft. Alleen dan wordt de zorg daar voor de patiënt vergoed.

Een gecontracteerde apotheek vraagt de patiënt bij een recept een eigen bijdrage van 5 euro. Weekverpakkingen zijn van deze regel uitgezonderd.

Dokters van de Wereld

Dokters van de Wereld is de Nederlandse tak van het internationale 'Médecins du Monde'-netwerk. In Nederland richt de organisatie zich op het recht op gezondheidszorg voor mensen zonder geldige verblijfspapieren. Gezondheidszorg is een mensenrecht. De missie van Dokters van de Wereld is ervoor te zorgen dat dit recht wordt nageleefd. Zij doet dit door zowel zorgverleners als ongedocumenteerde migranten te informeren over hun rechten en mogelijkheden. De teams, bestaande uit medische vrijwilligers (artsen en verpleegkundigen) bezoeken verschillende locaties in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, in een omgebouwde bus die twee spreekkamers heeft. De medische problemen worden in kaart gebracht en er wordt naar een oplossing gezocht: bijvoorbeeld door een huisarts te bellen voor een afspraak of door contact te zoeken met een ziekenhuis dat een contract heeft met het CAK. Soms is uitleg over het Nederlandse zorgsysteem voldoende en kan de patiënt het probleem zelf oplossen. Er wordt ook voorlichting gegeven over gezondheid en zo nodig wordt simpele medicatie gegeven zoals pijnstillers of maagzuurremmers. Voor patiënten met een hulpvraag op het gebied van psychosociale problematiek of seksuele gezondheid (anticonceptie, hiv-test e.d.) zijn er speciale spreekuren. Op de psychosociale spreekuren worden de patiënten gezien door een arts of psycholoog.

Weinig ongedocumenteerden komen bij een huisarts. Toch hoeft het voor huisartsen niet moeilijk te zijn om ongedocumenteerden te zien. Patiënten kunnen soms zelf een deel van de rekening betalen, en indien dit niet het geval is, kan de CAK-vergoeding ervoor zorgen dat de patiënt in ieder geval toegang heeft tot medisch noodzakelijke zorg.

VERGOEDING VAN DE KOSTEN IN DE TWEEDE EN DERDE LIJN

Voor spoedeisende zorg kan ieder ziekenhuis een beroep doen op de vergoeding van het CAK. De kosten hiervan worden voor 80 procent vergoed; bij zwangerschap en bevalling voor 100 procent. Voor niet-spoedeisende, maar wel medisch noodzakelijke zorg, krijgt uw ziekenhuis of instelling alleen een bijdrage als er een contract is afgesloten met het CAK. De financiële administratie van de instelling waar u werkt weet of dit het geval is. De lijst is ook te vinden op hetcak.nl.

Als de huisarts verwijst voor aanvullend diagnostisch onderzoek, dan kunnen de kosten bij het CAK worden gedeclareerd als het onderzoek in een gecontracteerd ziekenhuis plaatsvindt. De huisarts moet op de aanvraag duidelijk 'CAK' en het land van herkomst vermelden. Indien de huisarts naar een laboratorium of een andere instelling verwijst, bijvoorbeeld om bloed te prikken, dan is het verstandig om eerst met hen te overleggen of zij een contract hebben met het CAK.

Huisartsen zijn vaak overbelast en zitten niet te wachten op nog een taak erbij. Maar waar spreken we over. Over nog geen 0,3 procent van de mensen in Nederland, in de grote steden misschien iets meer. Het zit in ons takenpakket. Kom op! ■

contact

zorgrecht@doktersvandewereld.org
cc: redactie@medischcontact.nl

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl.